

טוב

התורה

חכם לב // ר' דוד קליין

בפרשות האחרונות קראנו שהקב"ה ציוה על בנין המשכן, ועולה השאלה - מי מסוגל לעסוק בבנין המשכן וכל כליו. שאלה זו עולה בשני מישורים: א. במישור הטכני, וכפי ששואל הרמב"ן (לא, ב):¹

ישראל במצרים פרוכים בעבודת חומר ולבנים לא למדו מלאכת כסף וזהב וחרושת אבנים טובות ולא ראו אותם כלל והנה הוא פלא שימצא בהם אדם חכם גדול בכסף ובזהב ובחרושת אבן ועץ וחושב ורוקם ואורג... והיודעים ורגילים בהם בלא ידיהם תמיד בטיט ורפש לא יוכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה.

כלומר - כיצד יימצאו אנשים המבינים בכל האומנויות הנצרכות, אחרי שמעולם לא למדו אותם מאיש מקצוע ולא התנסו בהם?

ב. במישור הרוחני, ברור שהמשכן הוא לא סתם עוד בית, המשכן הוא מקום השראת שכינה וקדושה, וכך שואל הרמב"ן (שם): "ועוד שהוא חכם גדול בחכמה בתבונה ובדעת, להבין סוד המשכן וכל כליו, למה צוו ואל מה ירמוזו". כלומר לא מספיק שיימצאו אנשים בעלי חוש וידע טכני, אלא צריך שיהיו גם ת"ח עצומים המבינים בעומק המשמעות של מטרת המשכן וכל כליו, ושידעו לבנות את המשכן וכליו בהתאם לסודות העמוקים שלהם.

ומיישב הרמב"ן את שתי השאלות בחדא מחתא: "לכן אמר ה' למשה שיראה הפלא הזה, וידע כי הוא מלא אותו רוח א-להים לדעת כל אלה בעבור שיעשה המשכן, כי היה רצון מלפניו לעשות המשכן במדבר, ולכבודו בראו" - לגבי בצלאל (זאמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה), וכע"ז לגבי שאר בעלי האומנויות: "כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד או מי שאימן בהן ידיו כלל אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן ויגבה לבו בדרכי ה'" (לה, כא). כלומר הקב"ה חנן אנשים מסויימים בכישורים הנצרכים (במישור הטכני והרוחני) לבניין המשכן.

ומי היו אותם אנשים שזכו לכך? - "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה" (לא, ו), "ויקרא משה אל בצלאל ואל אהליאב ואל כל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה בלבו כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשת אתה" (לו, ב).

מעתה עלינו לברר: א. מהו עניינו של חכם הלב. ב. מדוע הקב"ה נותן חכמה דוקא לחכם הלב ולא לשאר אנשים.² ג. מדוע דוקא חכם הלב הוא המתאים לבנות את המשכן.

הרב דסלר (מכתב מאליהו א, קונטרס מבט האמת) מבאר שלכל אחד יש משקל שבו הוא שוקל את כל ההחלטות שהוא צריך לקבל, מאזניים בהם הוא משתמש יום יום - על כף א' הוא שם את אפשרות א', ועל כף ב' את אפשרות ב', ובודק איזו כף מכריעה, לאיזו אפשרות יש לתת יותר משקל וחשיבות. או במילים אחרות - שיקול דעתו של האדם, השכל. מה יכול לעקם וליישר את שיקול דעתו של האדם? מה משפיע עליו? הרצונות שלו! לדוגמא, מרצה שמעביר הרצאה מרתקת ומזעזעת על הנזקים שהעישון גורם לגוף האדם וכו', ובסיום ההרצאה המרצה שולף סיגריה ומעשן... ודאי שהוא מודע לנזקי העישון, אלא שהרצון שלו לעשן גבר על השכל שלו. והמקור לרצונות של האדם אלו המידות שלו. אדם בעל מידת הגאווה - יהיה לו רצון להיות תמיד צודק, ופעמים שאף ישכנע את עצמו (אפילו בת מודע) שהוא צודק - להתאים את השכל עם רצונותיו. אדם בעל מידת האמת - ירצה לחתור תמיד לאמת. וכן הלאה. נמצא, שאדם בעל מידות שליליות, יהיה ממילא בעל רצונות שליליים שיעקמו את שיקול הדעת שלו. שהרי הוא משתמש בנתונים שמגיעים למוחו שלו בצורה מעוותת.

במסכת אבות (ב, ט) מוזכר שרבו יוחנן בן זכאי אומר לתלמידיו: "צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם?" - וכל אחד מתלמידיו עונה לו תשובה אחרת. כך למשל רבי שמעון אומר 'הרואה את הנולד' ורבי אלעזר אומר 'לב טוב'. לבסוף אומר להם רבן יוחנן בן זכאי - "רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם".

כיצד תשובת ר' אלעזר - 'לב טוב' כוללת את תשובת רבי שמעון - 'הרואה את הנולד', והרי חז"ל אמרו 'איזהו חכם? הרואה את הנולד' (תמיד לב ע"א), איך לב טוב כולל את החכמה? מסביר **הרב נבנצל** (שיחות לספר שמות, פרשת תרומה): חכם, גדול ככל שיהיה, אפילו אם תהיה בו היכולת לראות את הנולד, כל עוד הלב שלו יהיה רע, הוא יראה את הנולד בצורה מעוותת.

מזל טוב //

// המשך המאמר בעמוד האחורי //

לדביר שריד
לרגל נישואיו

¹ בפסוק זה הרמב"ן שואל זאת בפרט לגבי בצלאל, שפיקד על הכל והיה בקי בכל המלאכות והאומנויות, ולקמן (לה, כא) מתייחס הרמב"ן לכל בעלי האומנויות שבמשכן.
² ז"ל הגמ' בברכות (נה ע"א): "אמר רבי יוחנן: אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה. שנאמר (דניאל ב) יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה. שמע רב תחליפא בר מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו, אמר ליה: אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה - דכתיב (שמות לא) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה".

שנינו בחולין קח ע"א:

טיפת חלב שנפלה על החתיכה אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה - אסור. ניער את הקדרה אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה - אסור.

ביאר רש"י (ד"ה אם) - הטיפה אוסרת את אותה חתיכה ובשאר החתיכות לא איירי מתניתין. **התוס'** (ד"ה טיפת חלב) כתבו דאיירי כשהחתיכה מחוץ לרוטב ולכן אין החלב מפעפע לשאר החתיכות. עפ"י התוס' יוצא שהואיל והחתיכה הייתה חוץ לרוטב היא נאסרה לבדה, ומ"ש אח"כ המשנה: "ניער את הקדרה אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה אסור" - היינו שהקדרה כולה אסורה אם אין בה ששים כנגד אותה חתיכה שהיא נעשתה נבלה, ועל זה מביאה הגמ' את דברי רב: "אמר רב כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה".

הר"ן הקשה על דברי התוס', אם החתיכה שחוץ לרוטב נעשתה נבלה מדוע היא לא תאסור את כל הקדירה אף בלא ניעור שהרי היא נוגעת בשאר החתיכות שבקדירה? שהרי אם אנו אומרים שאיסור מתפשט בכל הקדירה אפילו גסה ועבה, מדוע לא נאמר בחתיכה אפילו דקה שתעבור לחתיכה אחרת? ומ"ש התוס' שאין החלב עובר מחתיכה לחתיכה בלא רוטב - אינו מובן, שהרי אם החתיכה עצמה נעשתה נבלה שתאסור מצד עצמה!

אומר הר"ן לפיכך נראה שאכן החתיכה אוסרת את כל הקדירה אף ללא ניעור וכיסוי, ומ"ש המשנה בסיפא שצריך ששים נגד כל החתיכה אין הכוונה לבטל את כל החתיכה שבזה א"צ בניעור, אלא הכוונה שאם יניער מיד - הטיפה לא תאסור את החתיכה אלא תתערב בכל הקדירה ואז משערים בכל הקדירה.¹

על דברי הר"ן מקשים האחרונים, ממה נפשך, אם אתה משער את החלב בחתיכה עצמה, יוצא שאין קשר בין החתיכה לקדירה א"כ מדוע החתיכה תאסור את הקדירה, ואם החתיכה כן מעורבת בקדירה - מדוע לא משערים את הטיפה בכל מה שנמצא בקדירה?

הנה ע"מ להבין את מחלוקתם יש לחקור בדין אפשר לסוחטו ועפ"ז נבין את דין חנ"נ (חתיכה נעשית נבלה).

הגמ' בדף קח ע"א הביאה את מח' ר"ל ור"י בדין אפשר לסוחטו: לפי ר"י אפשר לסוחטו אסור - כלומר, חתיכה שנבלע בה איסור והיא נאסרה כולה מדין חנ"נ - אין האיסור יכול להיסחט ממנה לגמרי והיא לא יכולה לחזור כלל להיתר. ואילו לפי ר"ל אפשר לסוחטו מותר - האיסור יכול להיסחט ממנה והיא תהיה מותרת. ורב שאמר את דין חנ"נ סבירא ליה כדעת ר"י.

ועתה יש לחקור בדין אפשר לסוחטו אסור (דעת ר"י) - כאשר נבלע בחתיכה איסור והיא נעשית נבלה - האם הכוונה היא שההיתר שבחתיכה נעשה איסור, או שמא ההיתר נשאר היתר אלא שכעת יש תערובת של איסור עם היתר וזה מה שאוסר?

הר"ן למד, שכאשר החתיכה נעשית נבלה - כל ההיתר שבה הפך להיות איסור ולכן מובנת קושייתו על התוס' ששאל - התייחסו שאין החלב מפעפע לקדירה, מ"מ החתיכה תאסור מה שבקדירה מצד עצמה שהרי נעשתה נבלה!

ואילו התוס' סוברים שאין ההיתר נעשה איסור - אלא התערובת של איסור והיתר היא אוסרת, אלא כאשר נפלה החתיכה לקדירה ויש בה ס' נגד האיסור - אין אומרים שהאיסור נסחט מהחתיכה והיא חוזרת להיות מותרת, שהרי אנו מחשיבים את האיסור ה"משהו" שנשאר בחתיכה כאילו כל האיסור נשאר - וכל מה שיוצא מהחתיכה אנו דנים כאילו יוצא התערובת של האיסור עם ההיתר, ועד שלא יסחט האיסור לגמרי - אין החתיכה חוזרת להיתרה.

ואכן כתב רש"י (קח סע"א ד"ה אלא קסבר): "משנאסרה החתיכה שוב אין לה היתר בסחיטה ואשמועינן אף ההיתר שבה נעשה איסור להיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הרבה". וזה כשיטת הר"ן שהרי שניהם פירשו בסיפא של המשנה דמיירי שהגיס בה מיד ע"מ לערבב את הטיפה עם כל הקדירה, שהרי לשיטתם ע"מ לאסור את כל מה שבקדירה א"צ בניעור, שכיון שההיתר נהפך להיות איסור בעצמותו - שוב הוא אוסר את הקדירה לא מצד החלב שבו אלא מצד הבשר שבו.

עפ"י חקירה זו יהיו מס' נפק"מ בין התוס' לר"ן:

א. מה הדין כאשר ידוע שיוצא טעם מהחתיכה רק מההיתר שבו האם זה יאסור את התערובת או שלא?

לפי התוס' - אם ידוע שרק היתר יצא הקדירה תהיה מותרת, שהרי רק התערובת של איסור עם ההיתר אוסרת, ואילו לפי הר"ן - זה יהיה אסור שההיתר נהפך לאיסור ממש.

וזו בדיוק מח' הר"ן והתוס' אצלנו בטיפת חלב כאשר החתיכה מחוץ לרוטב: לרן הכל נאסר כיון שאין צורך שהחלב יצא אלא עצם זה שיוצא משהו מהחתיכה עצמה זה מספיק כדי לאסור את כל הקדירה, ואילו לתוס' יהיה מותר כיון רק התערובת היא האוסרת, וכאן שידוע לי שהחלב לא יוצא - אין הקדירה נאסרת.

בשבוע הבא נציג אי"ה נפק"מ נוספות בחקירה הנ"ל.

שהקדירה מותרת, ורק החלק בחתיכה שחוץ לרוטב נאסר. **הגמ"י** (מאכ"א פ"ט אות ו) **והטור** - למדו ברש"י שאמנם כל החתיכה נאסרה אך התבטל מותר שכל זמן שלא ניער החתיכה היא חלק נפרד מהקדירה, וכך למד בדעתו גם **השי"ך** (סימן צב סק"ג).

¹ וכ"כ רש"י בד"ה ניער. אכן הר"ן למד ברש"י שסובר כמותו, ולמד כן מרש"י ד"ה אמר רב, וכן למד **הט"ז** (סי' צב סק"ב), אלא שהראשונים חולקים על הבנה זו בדברי רש"י, ביניהם: **המרדכי** - שלמד ברש"י

חיינו בסכנה שהוא היה נמצא בה, היא נובעת מה'. גם אם זה נראה בדרך הטבע, נראה שגרתי וטבעי, האדם יודע שזה יכל להיגמר אחרת ומכיר תודה לה'. קרבן תודה מגיע על הארת פנים, על קשר שהוא דו צדדי. לא רק האדם מקריב ומתפלל, אלא הקב"ה שומר עליו ומשגיח עליו בעת הצורך. כמו שאדם שאוהב את אשתו עוזר לה כשהיא צריכה עזרה.

נמצא שקרבן תודה הוא ברובד הבסיסי מנחה, הכרה בכך שהוא חי בזכות הקב"ה בלבד. ברובד הנוסף היא שמחה של סעודה משותפת, שמחה של ראו חיבתכם לפני המקום, שמחה על הקרבה שלא מתבטאת רק בעבודת ה', אלא גם בהשגחה פרטית מופלאה, בקרבה גדולה, בכך שה' מצדו לא רק מזמין את האדם לאכול עמו כמו בשלמים, אלא הוא מבטא את אהבתו בנקודה שבה האדם זקוק לה יותר מבכל זמן אחר. מתוך ההכרה הזו, מתוך הדבקות הזו, הקרבה הזו, ישנו גם אלמנט של כפרה, כי כפרה יוצרת ריחוק והתודה יוצרת קרבה.

ולפ"ז יש ליישב את השאלות בהן פתחנו:

- א. בכל הקרבנות יש או כפרה או סעודה או ברית קיום בסיסית. רק בתודה יש שילוב, ולכן יש בה גם קרבן וגם לחם, גם מנחה.
- ב. עיקר ברית הקיום התבצעה בפסח, שבו אוכלים לחם שאין בו תאוה אלא רק קיום בסיסי. לכן עיקר הקיום מתבטא באכילת מצה ולכן רוב הלחמים הם ממצה. נראה שלחמי החמץ הם סוג של גשר בין הלחם לבין הקרבן, מעבר בין לחם שתופח לבין הבשר המשמח.
- ג. פרשת ויקרא מפרטת את הסוגים המרכזיים של הקרבנות. החיבור ביניהם, שילובים שונים שנעשים ביניהם, אין מקומם בפרשת ויקרא, ולכן נכתבו בפרשת צו.
- ד. אכילת תודה היא חלק משלמים כי עיקרה היא שמחה וסעודה, אך כיון שהסעודה הזו מגיעה מתוך דבקות וקרבה של השגחה פרטית לכן יש בה גם אלמנט של כפרה ששייך לקדשי קדשים.
- ה. קרבן העומר הוא תחילת הקיום של עמ"י. ממצב של מאכל בהמה, שאפילו איננו בגדר אדם, למצב שתי הלחם בשבועות. לכן אנו אוכלים לחם בשיעור של העומר כדי לסמל את הציר הזה שבין מאכל אדם למאכל בהמה. תחילת הציר של תודה היא ברובד הנמוך ביותר של האכילה, מאכל בהמה, וסוף הציר הוא באכילת בשר, שאין שמחה אלא בו. לכן גם מכל סוגי התרומות קרבן תודה מחובר לתרומת מעשר, כי הקשר הקיומי שלנו מתממש בעזרת הבהמה, משרתי האל ונציגיו. ונראה שזה פשר הדין הייחודי המובא בתו"כ, שאם התנה יכול להביא תודה מן המעשר אף שאין להביא קרבנות שבחובה ממעשר, כי תודה היא עצמה סוג של מעשר. ונראה שלכן במילואים גם היה לחם, אם כי בצורה יותר נפרדת מבתודה. כי נדב ואביהוא הפרידו בין הבהמה לעמ"י. הם מורמים מעם, להם יש חוקים אחרים מכל העם. לכן במילואים הקב"ה אמר לאחים שלהם תקחו את הלחם יחד עם הקרבן. כל שכבות העם, כל רובדי הקיום, מתחברים יחד. כמו שבקרבן תודה הישראל אוכל יחד עם הבהמה, כי הקשר עם האל לכל אורכו מתבצע ע"י עמ"י כגוף מאוחד ולא כפרטים, כך גם במילואים אלעזר ואיתמר חוזרים להתחבר לשאר העם ובכך מתקנים את החטא של אחיהם. ולכן גם בניזיר יש לחם, כי ניזיר רוצה להתקדם במעלה ההיררכיה, לנסות להיות כהן למרות שהוא ישראל, לכן גם בניזיר יש ציר מעין קרבן תודה ולכן גם בניזיר יש לחם ויש בשר.
- ו. כיון שקרבן תודה מסמל את כל סוגי הקשר, גם כשאין חטא, גם כשאנו כבר לא ברובד הקיום הבסיסי, לכן הוא תמיד שייך. תודה זו השגחה פרטית. זהו שיא הקשר ופסגת מערכת היחסים. הרעיון שלה שייך אפילו כשאין מקדש, כפי שמתבטא בדיני ברכת הגומל והדין לומר מזמור לתודה בנגינה, ולכן היא לא בטלה.

במהלך הזמן החולף ניסינו לבאר בס"ד במדור זה את כל סוגי הקרבנות הראשיים - עולה, חטאת, אשם, שלמים ומנחות - ובאמצעות זאת ליישב קשיים שונים ולפרש את פרטי הדינים.

מכאן ואילך נעבור אי"ה לדון בסוגי קרבנות פרטיים, שמשתייכים לאחד מהסוגים הראשיים הנ"ל אך בעלי דינים מיוחדים.

נפתח בקרבן התודה, שהינו ביסודו קרבן שלמים אך עם דינים ייחודיים. בחרנו לפתוח בו כיון שהוא מתקשר למה שביארנו בשבועות האחרונים בענין המנחות, כפי שנראה להלן. נעלה תחילה כמה שאלות:

- א. מדוע מכל הקרבנות שבפרשות ויקרא וצו, רק בקרבן תודה מביאים גם לחמים בנוסף לקרבן?
- ב. מדוע מביאים דווקא שלושה מיני לחמים של מצה ואחד של חמץ?
- ג. מדוע פרשת תודה לא מופיעה כלל בפרשת ויקרא, רק בפרשת צו (וראה בחת"ס שכתב שפרשת צו נאמרה לכהנים והם אוכלים מן התודה), ובפרט שפרשת צו מציבה בראש דיני שלמים את קרבן תודה, ואם הוא כה מרכזי בשלמים מדוע הוא כלל לא מופיע בפרשת ויקרא?
- ד. מדוע תודה מצד אחד היא חלק מקרבן שלמים (לשון הפסוק היא "אם זבח שלמים קרבנו", "אם על תודה יקריבנו", והגמרא בזבחים אומרת שתודה לשם שלמים כשרה, כי תודה קרויה שלמים), ומאידך זמן אכילת התודה שונה מזמן אכילת השלמים וזהה לזמן אכילת קדשי הקדשים? (וראה באברנאל ועוד מפרשים שביארו, שרצו שאדם יאכל עם חבריו ויספר על הנס שקרה לו ולכן אילצו אותו לאכול בזמן קצר שיצטרך להזמין משפחה וחברים, ולכן יש גם לחם בקרבן תודה).
- ה. מדוע בנוסף לדמיון לקדשי קדשים, קרבן תודה גם קשור לקרבן העומר כי כל אחד מהלחמים הוא בשיעור העומר כמבואר במשנה בתחילת פרק התודה, וגם קשור בדווקא לתרומת מעשר כמבואר בגמרא שמתרומת מעשר למדו את שיעור התרומה בקרבן תודה? (ומבואר שם בסוגיא שיש היקש מוחלט בין תודה לתרומת מעשר, וגם הצד שאין מלקות על כך זה בגלל מיעוט מיוחד ולא שההיקש אינו מוחלט).
- ו. מדוע מכל הקרבנות דווקא קרבן תודה אינו בטל? (כך מובא במדרש רבה. וראה בביאור הגר"א באו"ח סימן נ"ב שכתב שזה מקור דין השו"ע שבתפילה יש לומר מזמור לתודה בנגינה, כי כל השירות בטלות חוץ ממזמור לתודה. ונראה שלכן מכל הקרבנות דווקא על קרבן תודה תיקנו חז"ל ברכה, שהרי קרבן תודה מגיע על הצלה מאותם ארבעת דברים שעליהם מברכים ברכת הגומל כמבואר במדרש שהובא כאן ברש"י. וכך מפורש בלשון הפסוק בתהלים ק"ז שעל אותן ארבעה דברים שתיקנו חז"ל ברכת הגומל נאמר "ויזבחו זבחי תודה". והטעם שרק לקרבן זה תיקנו ברכה כתחליף לקרבן, ברכת הגומל, נראה כי תודה אינה בטלה, ולכן גם כשאין מקדש תיקנו חז"ל תחליף לקרבן תודה).

ונראה לבאר, שמכל צורות הקשר של היהודי עם הקב"ה, קרבן תודה הוא צורת הקשר היחידה שמכילה את כל סגנונות הקשר.

כמו שביארנו בעבר, קדשי קדשים עיקרם לכפרה (עולה היא כפרה כדורון על עצם הריחוק, חטאת היא כפרה בזריקת הדם על החטא הספציפי, ואשם מגיע על אשמה כללית של האדם), קדשים קלים עיקרם לאכילה משולחן גבוה ולסעודה לפני ה', ומנחה מבטאת את הברית הקיומית של בסיס הקיום האנושי.

הודאה לה' כוללת את כל האלמנטים הללו. כשאדם מודה לה', כשאדם מכיר טובה, מכיר בכך שהכל מגיע מאת ה' ואם הוא ניצל מצרה זה לא במקרה, אלא כי הקב"ה השגיח עליו, הוא מיישם בבת אחת את כל סוגי הקורבנות. הוא גם מכפר על חטאיו, כי עיקר הכפרה היא בקרבה מחודשת וההכרה במלכות ה' היא עצמה הדבקות והקרבה.

וכן הסעודה שמתקיימת בקדשים קלים מתבצעת בשמחה הגדולה של היהודי על כך שהקב"ה שומר ומגן עליו כמו אב שמגן על בנו מכל צרה. אין שמחה כסעודת הודיה.

וכן הרעיון של מנחה (אותו ביארנו בשבועות האחרונים) מתממש בתודה, כי בתודה אדם מכיר בכך שעצם קיומו, עצם העובדה שהוא חי ולא איבד את

יישר כוח לאורי ציוני מכיתת רה"י הרב פרידמן שענה נכונה על החידות של פרשת כי תשא:

א. אכילה גסה אינה אכילה - אי אפשר להסביר שהברייתא של "תחזור להיתרה הראשון" מדברת על אכילה גסה (מ ע"א).

ב. אין לבנות במקום הבן כלום - כהן שנפטר והניח בנים, מעוברת, ועבדים (סז ע"א).

ג. כל העוסק בבנין מסתכן - עצה של חז"ל לא לעסוק בבניין (סג ע"א).

ד. עובר במעי זרה זר הוא - סיבה אפשרית לדין שהעובר פוסל ולא מאכיל(סז ע"א).

ה. כשם שמצווה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע - שנאמר "אל תוכח לץ פן ישנאך" (סה ע"ב).

ו. אין דנים אפשר משאי אפשר - לא לומדים על תנאי מילה בגר, מהאימהות שלא מלו (מו ע"א).

- לא לומדים מאדם וחווה על מצוות פו"ר (סא ע"ב).

א. כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא - לימוד שמכשפה בסקילה (ד ע"א, רש"י ד"ה להקיש אליהן).

ב. כל הקבוע כמחצה על מחצה דמי - בני עשרת השבטים נמצאים במקום קבוע (טז ע"ב, רש"י ד"ה בדוכתא דקביעי).

חידות לפרשת ויקהל:

היכן המושגים הבאים מוזכרים במסכתנו:

א. שווה פרוטה	ג. שפחה חרופה	ה. בעלי מומין
ב. חוטא נשכר	ד. משוא פנים	ו. נטרפה השעה
בונוס - רש"י:		
א. אורח בזמנו בא.	ב. קידושי ממזר.	

את התשובות יש לשלוח למספר 054-4972575. העונה הראשון על החידות יזכה בתוספת 10 נקודות במבחן הבקיאות הבא!

חכם לב // המשך המאמר מעמוד השער

וכך מבאר המלבי"ם על הפס' במשלי (י, ה) "חכם לב יקח מצות..." את פשרו של חכם הלב:

טבע יצר הלב מתנגד אל החכמה, וכל אדם יש לו מלחמה תמידית עם יצר לבו ותאוותיו אשר יניעוהו אל הפך מדרך החכמה, והאיש שכבר הורגל בדרך החכמה עד ששב אצלו טבע שניה, והלב שהוא הכח הממשלה שבו לא יתעורר עוד אל הרע כלל, זה נקרא בשם חכם לב... רק החכם לב שאין לו עוד מלחמה פנימית והחכמה מצאה מנוח בלבו בטבע, הוא יקח מצוה בטבעו ורצונו.

דבריו מזכירים לנו את הפסוק שנאמר אצלנו: "כל איש חכם לב... כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה".

כעת נוכל אולי לומר, שהקב"ה משפיע חכמה למי שיודע להשתמש נכון בחכמה. מי שליבו טהור וממילא אין חכמתו מושפעת מאינטרסים אישיים, אלא אך ורק מרצון לקיים את רצון ה' - הוא הראוי לקבל את החכמה, את הכשרון, שכן הוא הכין את לבו לכך, הוא מנצל ומכיר כראוי בטובה שהקב"ה נותן לו. וזהו 'ובלב כל חכם לב נתתי חכמה' - אחרי שהאדם מכין את לבו ומשתמש כראוי בחכמתו - הקב"ה נותן לו עוד חכמה ומשכינה בלבו של האדם, מקור רצונותיו, ע"מ שישתמש בה כראוי.

ספר החינוך (מצוה צה) כותב:

בנין בית לשם יתברך לעשותנו בה תפילות וקרבתנו אליו -- הכל להכין הלבבות לעבודתו יתעלה, לא מהיותו צריך לשבת בית אנשים... הלא ידועים הדברים וברורים שהכל להכשר גופותנו, כי הגופות יכשרו על ידי הפעולות וברבות הפעולות הטובות ורוב התמדתן - מחשבות הלב מטהרות מתלבנות מזדקקות... ועל כן צונו לקבוע מקום שיהיה טהור ונקי בתכלית הנקיות לטהר שם מחשבות בני איש ולתקן לבבם אליו בו, והוא ברוך הוא בחר אותו המקום והכינו אל הטובה לבני אדם".

אם נשליך מדבריו - שנאמרו לגבי בית המקדש - אל המשכן, נוכל להבין מדוע דוקא חכמי הלב הם הראויים לבניין המשכן.

